

SÜGELISED ei ole pesemata inimese haigus

Sügelised on ammu teadantud tugevat sügelust põhjustav nahahaigus, mis on väga nakkav ja võib esineda igas vanuses inimesel.

Sügeliste tekitajaks on parasiit – sügelisest (*Sarcoptes scabiei* var. *Hominis*), kes enamasti palja silmaga nähtav pole. Pärast nahale sattumist tungib lest naha pindmisesse kihti, kuhu uuristab 0,5–1 cm pikkuse käigu. Käigud sisaldavad sügelisestade väljaheldet, aga ka mune, millest tekivad uued parasiidid, kes on valmis mõne aja pärast jällegi inimest nakatama.

Sügelised levivad nahakontakti kaudu inimeselt, kes haigust põeb. Kindlasti pole tegu nn räpase ja pesemata inimese haigusega. Sageli toimub nakatumine (eriti noortel täiskasvanutel) seksuaalkontakti teel või ühes voodis magamisel, kuid mõnikord piisab ka käitlemisest.

Sügelisest võib inimesest eemal elusana säilida kuni kaks päeva, mistõttu pole nakatumine voodipesu, riiete ja esemetega (lastel karvased mänguasjad!) samuti võimatu. Neljajalgseid sõpru sügelisestade levitamises süüdistada ei maksa, kuna loomade kaudu sügelised ei levi.

Piinav sügelus ja iseloomulik lööve

Esimesed sümptomid ilmnevad 3–6 nädalat pärast nakatumist, korduval nakatumisel ka juba ööpäeva möödudes. Sügelised annavad endast tunda tugeva sügeluse näol, mis on eriti intensiivne õhtuti ja öösiti. Soojas (nt duši all) muutub sügelus veelgi hullumini talutavaks. Sügelemine on tingitud allergilisest reaktsioonist – seda nii lestadele endile kui nende munadele ja väljaheitele.

Nahal on näha iseloomulik lööve, mis paikneb täiskasvanul eelistatult randmete piirkonnas, sõrmede vahel, küünarlohkudes ja kaenlaaukudes, tuharatel, rinnanibude ning naba ümbruses, mehel sageli ka sugutil.

Kuna lestad väldivad neid nahapiirkondi, kus on rohkelt rasunäärmeid,

SVEN ARBET

Sügeliste tekitajaks on sügelisest, kes enamasti palja silmaga nähtav pole.

siis täiskasvanul löövet enamasti näol, peapiirkonnas, rinna- ja selja ülaosas ei leia. Erandiks võivad olla vanurid ja nõrga immuunsüsteemiga inimesed, kelle puhul võib haigus kergesti üle keha levida. Väikelastel võib löövet esineda kõikjal, kaasa arvatud peanahk ja nägu.

Lööbeelementideks on sümmeetrilised pisikesed punakad paapulid (võivad meenutada villikest või putukahammustust), millele kratsimise järel lisanduvad punetus ja koorikud. Vahetevahel on näha ka mõnemillimeetriseid sügeliskäike, mille lõpus asetseb väike punakas paapul.

Kui kratsimisega kaasneb bakteriaalne põletik või on lööbele määratud mingisuguseid kodus olevaid kreeme, võib lööbe väljanägemine muutuda ja sügelishaigus olla raskemini diagnoositav.

Õigesti tehtuna on ravi tõhus

Sageli saab haiguse kindlaks teha tüüpilise lööbe ja nakatunu kaebuste alusel. Diagnoosi võib kinnitada nahakaape materjali uurimise või, harvemal juhul, nahatüki võtmise abil. Vahel võib arst teha ka näiteks joodi- või briljantrohelistest, mis aitab sügeliskäike paremini nähtavale tuua. Kui diagnoos juba kindel, on ravi sageli väga tõhus.

Käsimüügist saab sügelisekahtluse puhul osta kas 5% Nix-kreemi või Spregalit. Nix-kreem kantakse õhtul nahale (üle kogu keha, k.a naba, genitaalid ja küünealused), hoitakse peal 8–12 tundi ja pestakse siis maha.

Spregal on lahus, mida pihustatakse ühtlaselt nahale ja jäetakse sinna samuti umbes 12 tunniks. Nädala pärast

võiks kas Nix-kreemiga või Spregaliga tehtud ravikuuri korrata. Raviks võib kasutada ka vana head väävlisalvi, mille retsepti väljastab arst. Sügeluse leevendamiseks sobivad käsimüügist saada olevad allergiarohud (antihistamiinid preparaadid).

On väga tähtis, et ravitaks kõiki pereliikmeid ja kontaktseid ühekorraga, olenemata sellest, kas neil esineb sügeliste tunnuseid või mitte. Kindlasti tuleb ravimit panna kogu kehale (v.a pea täiskasvanul) ja pärast kätepesu käed uuesti ravimiga kokku määrada.

Ravi lõppemisel peab vahetama voodipesu ja rõivad ning pesema neid vähemalt 60 kraadi juures. Pehmel mööblil on soovitatav kuni nädal mitte istuda. Laste puhul ei tohi unustada mänguasju, mida peab samuti korralikult puhastama. Karvased mänguasjad võib näiteks musta kilekotti panna ja nädalaks röödule seisma jätta – siis sureb sügelisest ja uuesti nakatumist on võimalik vältida.

Sügelus kestab sageli ka pärast ravi lõppu

Juhul kui pärast ravi sügelus veel 1–2 nädala jooksul kestab, ei tähenda see, et ravim oleks olnud ebaefektiivne. Sügelust võivad põhjustada naha pinnale jäänud surnud lestad, mis kutsuvad esile allergilist reaktsiooni või kratsimisest tekkinud nahapõletik. Harvad on juhud, kui sügelised ei allu esmasemale ravile ja võib vajalikuks osutuda ravimi vahetus.

Kui sügelistest jagu pole saadud, on põhjuseks sageli kontaktsete ravimata jätmine, ravimi ebaõige kasutamine või nakkusohutliku ümbruse (riided, mänguasjad) töötlemata jätmine. Seega, kui on kahtlus sügeliste, tasub alati naha- või perearstiga nõu pidada, seda eriti siis, kui esmane ravi pole tõhusaks osutunud.

EVELIN JÕEMÄGI
perearst-resident

Huvi korral võib lisaks lugeda:

■ www.derma.ee

■ S. Kaur, H. Silm. "Nakkuslikud nahahaigused", 2003.